

Кыскача мазмуну

Эгемендиктен мурунку жана кийинки мезгилдердеги кыргыз киносу менен кыргыз адабиятынын бири бирине болгон таасири

Стамбулбек Мамбеталиев
Магистратура, Журналистика багыты
Илимий жетекчиси: Кадыр Өмүркулов

Кандайдыр бир чыгарманын тасмага чагылдырылышында дайым эле жазуучу менен режиссер тил табыша ала бербейт. Кино жана адабиятта ойдун бирдей чагылдырылышы оңой иш эмес. Жазуу түрүндө түшүндүрүү менен тасма аркылуу түшүндүрүүнүн ортосунда закон ченемдүү түрдө айрымачылык болот. Китептерди окууда ар бир окурман өзүнүн ой-жүгүртүүсүнө карата ал чыгарманы кабыл алат, ал эми тартылган фильмдерди көрүүдө көрөрмандар ошол режиссердун гана көз карашы менен кабыл алышы мүмкүн. Бирок албетте акыркы сөз кандай болгон күндө да окурман менен көрөрмандарда болуусу тийиш. Азыркы күндө кыргыз киносунун кайра жаралуу доору романдан же театрдан көз карандысыз ишке ашууда. Бирок кийинки жазылган чыгармалар атайы кино үчүн жазылганы байкалат. Кино жана адабият жөнүндө нечендеген кайчы пикир ойлор айтылган жана айтыла берет. Мындай көрүнүштөр эч убакта буларга кыстоо болбойт. Бул эки тармак тең коомдун талабына ылайык өз алдынча өнүгө берет. Бирок адабият кинонун кызыгуучу предмети катары кала бермекчи

Негизги сөздөр: адабият, кино, роман, сыноо, таасирлер, документалдык кино.
Краткое содержание

Взаимовлияние кыргызского кино и литературы до и после обретения суверенитета.

Стамбулбек Мамбеталиев
Магистратура, Направ. журналистики
Научный руководитель: Доц. Кадыр Омуркулов

В экранизации какого-либо произведения не всегда режиссер и писатель находят общий язык. Одинаковое отражение какой-либо идеи и в кино и в литературе дело непростое. Неизбежны естественные различия между повествованием в письменной форме и повествованием на киноленте. Каждый читатель воспринимает произведение, которое читает по-своему, соответственно своему мышлению, в то время как, просматриваемый фильм воспринимается с точки зрения режиссера, снявшего данный фильм. Но, как бы там ни было, последнее слово, конечно, должно оставаться за читателем и зрителем. В настоящее время эпоха возрождения кыргызского кинематографа реализуется независимо от романа и театра. Но заметно, что последние произведения писались специально для кино. Спорные мысли про кинематографию и литературу высказывались и будут высказываться. Такие проявления никогда не помешают этим видам искусства. Эти два вида будут в равной степени самостоятельно развиваться в соответствии с требованиями общества. Но, литература все также остается предметом интереса кинематографа.

Ключевые слова: литература, кино, роман, влияния, документальное кино.

SUMMARY

PRE- AND POST-INDEPENDENCE KYRGYZ CINEMA, AND ITS RELATION TO THE KYRGYZ LITERATURE

Stambulbek MAMBETALIEV

Master's Thesis

Graduate School of Social Sciences

Program in Communication

Supervisor: Associate Professor Kadyr OMURKULOV

Director and writer may not always agree with each other in screening a work. It is not easy to reflect an idea both on cinema and the literature. Indeed, it is a natural phenomenon to have the differences between the written form and the motion-picture film. A reader, while reading a book, can perceive the work in its own way, according to his/her thinking features, whilst a watched film is generally perceived from the director's point of view. Nonetheless, the last word surely remains after the reader and the spectator. Nowadays, the revival of the Kyrgyz cinematography has been taking place independently of novel or literature. Although the last works reflect controversial or different comments regarding the cinema and literature, the interrelation of cinema and literature will continue. Both of these two disciplines will develop on its own and in accordance with the demands of the society. Nevertheless, literature will remain as an interest area of cinematography.

Keywords: literature, cinema, novel, influence, documentary film.

ÖZ

BAĞIMSIZLIK ÖNCESİ VE SONRASI KIRGIZ SİNEMASI İLE KIRGIZ EDEBİYATI ETKİLEŞİMİ

Stambulbek MAMBETALİYEV

İletişim Anabilim Dalı

Yüksek Lisans

Tez Danışmanı: Doç. Kadir ÖMÜRKULOV

Bir eserin film olarak yansıtılmasında daima yazar ile yönetmen aynı düşüncede olamazlar. Bir düşüncenin hem sinema hem edebiyatta aynı biçimde yansıtılması kolay bir iş değildir. Yazılı anlatımla film şeklindeki anlatımın arasında farklılıkların olması doğaldır. Bir kitap okurken her okuyucu, eseri kendi düşünce özelliğine göre algılamakta, bir film seyreden izleyici filmi çeken yönetmenin bakış açısıyla algılayabilir. Ama her durumda son söz yine de okuyucuyla izleyicidedir. Günümüzde Kırgız sinemasının yeniden yapılanma devri roman veya edebiyattan bağımsız bir şekilde gerçekleşmektedir. Ancak ortaya konan son eserler; sinema ve edebiyatla ilgili nice çelişkili ya da farklı yorumlarla dolu çalışmalar olsa da, farklı düşünce ifade edişler bulunsa da sinema ve edebiyat etkileşimi sürecektir ve olaylar hiçbir zaman sinema ve edebiyatın etkileşimini engelleyemeyecektir. Bu alanların her ikisi de toplumun taleplerine uygun olarak kendi kendine gelişecektir. Ama edebiyat sinemanın ilgisin çeken bir konu olmaktan da kopamayacaktır.

Anahtar kelimeler: edebiyat, sinema, roman deneme, etkiler, belgesel